

Đôi điều về sự nghiệp văn chương của nhà văn Nguyễn Huy Tưởng

Nguyễn Huy Tưởng (1912 - 1960), là người đến với văn chương muộn. Tuy nhiên, ngay từ thời thanh thiếu niên, ông đã đến với nhiều hoạt động xã hội như truyền bá quốc ngữ, Hướng đạo, và sau này là Văn hóa cứu quốc. Cách mạng tháng 8 thành công, Nguyễn Huy Tưởng trở thành một trong những người lãnh đạo văn nghệ, trực tiếp điều hành Hội Văn hóa cứu quốc những năm 1945 - 1946 và tiếp đó là cơ quan Hội Văn nghệ Việt Nam trong kháng chiến. Thời kỳ trước cách mạng, ông chủ yếu viết về đề tài lịch sử. Sau cách mạng, tác phẩm của ông gắn liền với những chủ đề lớn của các giai đoạn cách mạng.

Những sáng tác của Nguyễn Huy Tưởng khá phong phú và đa dạng. Ông có sở trường về đề tài lịch sử, viết nhiều thể loại như tiểu thuyết, ký, kịch. Qua những sáng tác của mình, ông đã tập trung miêu tả và ca ngợi tinh thần dân tộc và truyền thống yêu nước của nhân ta qua các giai đoạn lịch sử. Nguyễn Huy Tưởng trân trọng, nâng niu từng trang sử của dân tộc. Trong hoàn cảnh đất nước còn nô lệ, nhà văn thâm gửi vào những trang sách tình cảm yêu nước, thương dân. Cảm hứng lịch sử của nhà văn tuy lắng mạn bay bổng hoặc nhiều tính chất tưởng tượng chủ quan nhưng vẫn thiết tha một tình cảm yêu nước, trọng chân lý, tôn trọng vai trò của quần chúng.

Những nhân tố tích cực trong sáng tác của ông ở thời kỳ trước các mạng đều chịu ảnh hưởng trực tiếp của những quan điểm tiến bộ mà nhà văn đã tiếp nhận trong thời kỳ hoạt động Văn hóa cứu quốc. Sau cách mạng, nhà văn tập trung ca ngợi chủ nghĩa yêu nước anh hùng của nhân dân ta biểu hiện nhất trong thời kỳ Cách mạng tháng 8 và cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp. Qua những tác phẩm của mình, ông sớm nhận thức được vai trò của quần chúng. Sản phẩm của ông đã dựng lên nhiều hình ảnh, chân thực, sinh động về quần chúng cách mạng qua kịch *Bắc Sơn* (1946), ký sự *Cao Lạng* (1951), tiểu thuyết *Sống mãi với Thủ đô* (1061)... Nguyễn Huy Tưởng luôn có ý thức xác định mối quan hệ đúng đắn giữa người nghệ sỹ và quần chúng cách mạng - Nghệ thuật phải phục vụ quần chúng cách mạng.

Nguyễn Huy Tưởng ca ngợi truyền thống bất khuất của dân tộc một cách say sưa, chân thành. Tình cảm quý yêu và lòng tự hào dân tộc thấm đượm trên nhiều trang sách. Từ một thanh niên yêu nước phấn đấu trở thành một nhà văn cách mạng, Nguyễn Huy Tưởng đã đi qua nhiều chặng đường, để lại những đóng góp đáng quý. Nội dung tinh thần dân tộc trong sáng tác của ông ngày càng sâu sắc trên cơ sở lập trường giai cấp được củng cố vững chắc hơn. Ông thấy được lực lượng đông đảo quần chúng cách mạng dưới sự lãnh đạo của Đảng là nòng cốt của dân tộc. Trong những tác phẩm của mình, nhà văn đã kết hợp giữa tính thời sự và tính lịch sử. Thời sự trong sáng tạo của ông bắt nguồn từ tinh thần cách mạng và ý thức trách nhiệm của một nhà văn chiến sỹ. Trong những ngày đầu kháng chiến, khi cần ca ngợi tinh thần yêu nước của quần chúng cách mạng trong văn học, kịch *Bắc Sơn* ra đời từ lý do đó. Dư luận báo chí lúc bấy giờ xem *Bắc Sơn* mở ra một chặng đường cho nền kịch nước nhà.

Nguyễn Huy Tưởng yêu mến và hiểu biết khá kỹ lịch sử dân tộc. Ông vừa trân trọng tính chân thực lịch sử vừa tô điểm cho lịch sử bằng sức tưởng tượng phong phú của mình. Ngòi bút của nhà văn thật huy hoàng tráng lệ, kết hợp những nét tươi tắn với vẻ trang nghiêm lịch sử, vừa giữ vững khoảng cách với quá khứ, vừa tạo nên sự cảm thông gần gũi thể hiện ở trong những tác phẩm như: *Vũ Như Tô*, *Đêm hội Long Trì*, *An Tư*, *Cột Đồng Mã Viện*. Nhà văn vốn giàu lòng tin và mơ ước. Qua những sáng tác của

mình ông đã góp phần thêu dệt những hình ảnh đẹp cho ngày mai, đồng thời muốn nói lên những dự kiến tốt đẹp, những mơ ước chân tình trong tương lai được thể hiện trong: *Bắc Sơn, Lũy hoa, Sống mãi với Thủ đô, Bốn năm sau...* Nguyễn Huy Tưởng thích khai thác những mặt đẹp của cuộc đời, cái đẹp của con người mới tạo nên những trang sử của dân tộc, cái đẹp nhân ái, ấm áp của tình người trong quan hệ xã hội mới.

Ông cũng là người viết tiểu thuyết với lối kể chuyện tự nhiên, tạo được màu sắc của câu chuyện. Nhà văn kết hợp những khung cảnh bao quát của toàn truyện với những hình ảnh trực tiếp của cuộc sống để tạo ra sản phẩm. Những câu chuyện lịch sử qua ngòi bút của ông hiện lên một cách sinh động. Ông quan tâm tới số phận những nhân vật trong sự vận động của cách mạng và sự đổi thay của lịch sử. Tiểu thuyết của ông lấy cuộc đời rộng lớn làm nội dung phản ánh, làm điểm xuất phát từ đó vươn tới những ước mơ và lý tưởng cao đẹp.

Một tác giả ký nháy bèn và kịp thời, ông luôn có tinh thần thâm nhập khẩn trương hiện thực đời sống. Trong kháng chiến chống Pháp, theo sát những diễn biến của chiến dịch từ những ngày chuẩn bị cho đến khi kết thúc, Nguyễn Huy Tưởng đã có mặt ở chiến trường. Ký sự *Cao Lạng* được viết ra giữa những ngày diễn ra chiến dịch. *Cao Lạng* bao quát một diện mạo quan sát và miêu tả rộng, một nhịp điệu nhanh và khẩn trương theo đúng tình thế và diễn biến gấp rút của chiến dịch. Nguyễn Huy Tưởng vừa kết hợp quan sát tỉ mỉ, tinh tế với sự triển khai mở rộng tình huống. Với thái độ ân cần và trân trọng cuộc sống, tác giả luôn chăm chút cẩn mẫn trong ghi chép, miêu tả câu chuyện kể.

Ngoài phần đóng góp qua các thể loại văn học trên, Nguyễn Huy Tưởng là nhà văn được các em thiếu nhi hâm mộ và yêu thích. Những tác phẩm như: *Một ngày hè, Chiến sỹ ca-nô, Hai bàn tay chiến sỹ, Điện Biên Phủ của chúng em, An Dương Vương xây thành ốc, Kể chuyện Quang Trung, Tìm mẹ, Lá cờ thêu sáu chữ vàng...* đều nêu cao tinh thần dân tộc, ca ngợi tâm gương yêu nước trong lịch sử dân tộc, đặc biệt qua cuộc kháng chiến chống Pháp. Những sản phẩm dành cho thiếu nhi của Nguyễn Huy Tưởng mang tinh thần giáo dục sâu sắc. Lòng yêu tổ quốc, yêu nhân dân, lao động, yêu chân lý và lẽ phải là chủ đề sáng tác của ông.

Nguyễn Huy Tưởng có quãng thời gian hoạt động xã hội không hề ngắn, quá trình sáng không ngừng phấn đấu để tự vượt lên chính mình. 60 năm trôi qua kể từ ngày ông mất, cách mạng Việt Nam phát triển mạnh mẽ qua những chặng đường vẻ vang của lịch sử dân tộc. Nhưng những tác phẩm của ông về thời kỳ Cách mạng tháng 8, về Hà Nội kháng chiến... vẫn là những trang sách đẹp sẽ còn mãi với thời gian, có giá trị nhân văn sâu sắc.

Tài liệu tham khảo

Nguyễn Huy Tưởng có còn với thời gian / Nguyễn Huy Thắng. Nxb Thanh niên, 2009.

Nhà văn Việt Nam/ Phan Cự Đệ - Hà Minh Đức. Nxb Đại học và Trung học chuyên nghiệp, 1979.

Yên Yên